

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I., благоволео је на предлог Министра унутрашњих дела, поставити и то:

Указом од 26. априла 1903. године.

за начелника прве класе среза жичког, округа чачанског, Јована П. Радовића, среског начелника исте класе у пенсији.

Указом од 28. априла 1903. године.

за помоћника прве класе начелства округа београдског, Ђорђа Стојановића, помоћника исте класе начелства округа смедеревског, по потреби службе;

за помоћника прве класе начелства округа смедеревског, Уроша Грабовца, помоћника исте класе начелства округа чачанског, по потреби службе;

за ванредног секретара четврте класе Министарства унутрашњих дела, а да врши дужност помоћника начелства округа чачанског и прима плату из плате овога, Алексеу Анђелковића, секретара прве класе начелства окружног у пенсији.

Указом од 8. априла 1903. године.

Указом од 19. априла 1903. године решено је да се:

Павле Алимшић, начелник друге класе среза жичког;

Никола Јовановић, писар прве класе среза добричког;

Марко Зарић, писар прве класе среза зајечарског; и

Љубомир И. Поповић, писар друге класе среза расинског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја с пенсијом, која им припада по годинама службе.

Указом од 26. априла 1903. године решено је:

да се Божидару Љубишићу, писару прве класе Управе града Београда, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

да се Гргуру М. Бркићу, писару друге класе управе вароши Београда, уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Указом од 26. априла 1903. године, решено је да се:

Михајло Стојиљковић, писар прве класе среза добричког;

Сима Стојановић, писар друге класе среза моравичког;

Михаило Томић, ванредни писар прве класе начелства округа чачанског, и вршилац дужности писара среза трнавског;

Љубивоје Абдулић, ванредни писар друге класе начелства округа крагујевачког, и вршилац дужности писара среза лепеничког;

Милан Е. Поповић, ванредни писар друге класе начелства округа крајинског, и вршилац дужности писара среза неготинског; и

Чедомир М. Алексић, ванредни писар друге класе начелства округа смедеревског, и вршилац дужности писара среза јасеничког, — на основу § 76 закона о чиновницима грађанског реда, отпусте из државне службе.

Указом од 23. марта 1903. године решено је:

да се Петар Петровић, трговац овдашњи, родом из Баваништа, у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по молби својој, прими у српско поданство, изузетно од § 44 грађ. закона, заједно са својом женом Катарином и малолетном децом: Љубицом, Костом и Ружицом, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

да се Никола Крстић, учитељ школе рсочвачке, родом из Призрена, у Старој Србији, и поданик турски, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од § 44. грађанског закона, заједно са својом женом Љубицом, као досадањи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства унутрашњих Дела, ПМ 9301 у Београду.

РАЗГРУПИСАВАЊЕ ОПШТИНА

Указом од 20. марта 1903. године, а на основу члана 10 закона о општинама одобрено је решење Државног Савета које гласи:

1, да се досадање општине: парцанска и раљска, у срезу космајском, округа београдског, укину; и

2, да се у истом срезу и округу село Раља, које је до сада сачињавало општину раљску, и село Парцане, које је до сада сачињавало општину парцанску, — споје у једну општину, под називом: општина раљска.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, ПМ 9666 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

Познавање и употреба оружја (за иследнике)

г) Муниција

Муниција има врло велики, доста пута већи значај но само оружје, а нарочито код спредњача, које се пуне сачмом. Није нам ваљда ни потребно казати, да у колико барут потпуније сагори, дакле у колико потпуније дејствује, да зрно у толико лети оптрије, равније и даље. А барут ће потпуније сагорети и развити своје дејство, ако је зрно добро прибијено уз барут, ако му неко извесно време не да да изиде из цеви, те тако га принуди да потпуније сагори.

Узмимо за пример једну пушку, која се пуни зрном. Ако би зрно стојало лабаво у цеви, барутни гасови би око њега изишли напоље, дакле не би имали дејства; зрно би брзо излетело, а тако исто и знатан део несагорелог праха. Али ако је зрно добро набијено и утиснуто у олуку, гас не може никуд да се извуче, но цео дејствује. Сад да пређемо на пушку, која се пуни сачмом. Код ње ствар стоји друкчије: сачми не можемо доделити ону улогу коју смо доделили зрну. Видели смо да ваљаност пуцња зависи од што јачег набоја зрна. Али како се сачма не може набити онако као зрно, то је код пушака за сачму главна ствар *сукија*. Наравно да је то једно исто и код спредњача и код острагуша. Код последњих су потребни фишеци, па како већи фишек не може ући у цев, то је онда лако и решити питање о величини сукије. Сасвим друкчије стоји ствар код спредњача, које се пуне барутом. Познато је да људи употребљавају за сукију све могуће: хартију, кучине, крпе, маховину, сламу, сено, кожу, па онда и комадиће филца, који су за ту потребу израђени у фабрикама, који врло добро „пасују“, али који могу бити израђени и за пушку сасвим другог калибра. Је ли дакле потребно да се зна дејство неког метка или способност неке пушке, међу првим стварима ваља испитати и то: из чега је била сукија? каквог је била облика? како је употребљена? Таква питања потребно је увек испитати тачније. Ако се о томе не води рачуна, мора се падати у грешке.

Пошто желимо да прегледамо и друге моменте пуцња, то ћемо да проговоримо коју о баруту и зрну.

1. Барут

Још дуго имаћемо ми посла с нашим старим, димним и праскавим барутом, који је тобож пронашао Бертолд Шварц, али који је у ствари Азијатима био познат неколико столећа раније. Напоменућемо дакле да се он састоји из шалитре, сумпора и угља, да његова снага терања постаје услед наглог развијања велике количине гасова (и то 56 до 64 процента угљене киселине), да експлодује кад се нагло угреје на топлоти од 250—320° Ц. Овде ћемо навести неке ствари, које у приликама могу бити важне.

Гасови који се развијају из барута ово су: угљена киселина, азот, угљени оксид гас и мало сумпорводоника, угљеводоник и шалитрена киселина. Онај остатак, гар, састоји се из: калијум сулфата киселог и калијум карбоната киселог, калијум-сулфата и нешто неизгорелог сумпора и угља. Биће од важности знати да поједина зрна барута могу у слободном ваздуху једно друго запалити кад је једно од другог удаљено до десет пута онолико колики је пречник тога зрна.

Пушчани барут је добар, кад је равномерно суре боје, кад нема белих тачкица, кад не гари руке и не да се прстима лако згњечити. Највећег утицаја на барут има влага и кад год нам се постави питање о дејству неког барута, на првом месту ваља нам сазнати његову влажност. Према подробним огледима, који су се од тада показали правилни а које је чинила једна комисија у тврђави фор де ла Креш код Булона 1811, барут баца зрно из мерзера:

При 0 ^о /о	влажности на 253 м.
» 1,6 ^о /о	» » 248 м.
» 4,5 ^о /о	» » 198 м.
» 14 ^о /о	» » 3,5 м.

Ти бројеви говоре јасно и доказују како је то наopak рад кад допустимо да стручњак ради у лабораторији, а нисмо му претходно казали, у каквим је приликама барут употребљен у своје време. С осталим врстама барута: Шулицовим барутом, Дезињоловим барутом, нитроамилном, нитроманитом, мурватичним прахом (калијум хлорат) неће последник морати да се бави. Али ако има посла с динамитом, нитроглицерином итд., онда их мора чувати од топлоте, удара, притиска и да их што је могућно брже уз највећу опрезност преда у стручњачке руке, а у осталом да их не додирује.

У Немачкој и Горњој Аустрији тврди се, да крадљивци дивљачи у многим пределима већ одавно умеју да обичан пушчани барут на неки јединствени начин учине малодимним и да готово ни мало не праска. Такође се тврди да барут готово ни мало не праска, кад се помеша (у којој сразмери?) с истуцаним пешићим костима. С теоријског гледишта није немогућно, да се обичан пушчани барут извесном прерадом удеси да не праска, али тако препарираниог барута нисам још никад видео нити сам икад могао што тачније чути. Срески судија Тортер у Безови јавио ми је, да су пре неколико година у двема књигама додати три рецепти за прављење барута који не праска; начин прављења је према тим рецептима прилично тежак и приметан. Опет је у неким немачким крајевима познато

једно средство, да се експлозивна снага барута увећа, кад се дода струготина од дрва и сува малтера.

Она експлозивна маса у капсули или чаури састоји се обично из праскаве живе, калијум-хлората, стакленог праха и раствора туткала.

Каквих ће последица имати барут из нитрифицираног угљеводоника који се слабо дими и слабо праска, то данас не зна нико. Нико не зна, како ће испати најскорији ратови уз садејство овог страшног проналаска, нико не зна каквих ће он ужасних последица имати, кад дође у руке убилаца, допова, анархиста.

2. З р н о

Иследник ће појам зрна морати растегнути много више по ловац или војник, који ће за жељени им циљ изабрати најподеснији, тежак, не сувине тврд, не прескуп материјал, дакле олово. Али иследник ће код повреда, — или убиства учињених намерно или из непажње, имати посла са свим могућим материјалима из којих се праве зрна. Познато нам је из искуства и по причању других, да су неки осем куршума и сачме употребљавали сечено олово, комаде гвожђа, метална дугмета, чавле, комаде дрвећа, камење, земља, иловачу, сукије од разних материјала, па чак и саму шипку. Ваља нема Србина коме је непознато, да је славни хајдук Вељко у одсудном тренутку, бранећи Неготин против турске најезде, узимао талире и њима пунио топове. Али овде је реч о пушки и она је за нас главно што нас интересује. У једној старој немачкој књизи „Magie oder die Zauberkräfte der Natur“ наишао сам на један рецепт по коме се може начинити зрно, које ће н. пр. раздробити коске, а неће повредити кожу и које се после пуцња не може наћи нигде више. У растопљено олово, које се хлади, улије се толико исто живе и из тога се излије зрно. То зрно после неколико дана на ваздуху прилично стврдне, али постане тако крто, да се растргне на мале парчиће, чим згоди неко животињско тело. Ако је то истина, тиме би се могли произвести случајеви од највећег криминалистичког интереса. (Наставиће се)

Самоубиство из љубави

Написао

Цезар Ломброзо

Професор универзитета у Турину.

У последње се време толико писало о самоубиству, да психолози немају готово шта више да о томе кажу. Међутим има једна врста самоубиства — самоубиство из љубави — које много боље познају романијери и драмски писци, него ли алијенисте и научењаци; јер ови последњи, у борби против бујних сањарија оних првих, дошли су дотле, да више и не приписују самоубиству из љубави ону важност, коју оно у самој ствари има. Није, дакле, бескорисно по част нашег доба показати, да љубав није пропала у бездан, створен политиком и

новцем, и да је самоубиство, коме је љубав узрок, још често, и то нарочито код жена.

Наведимо прво неколико бројева. У Италији, за време ове последње четири године, забележено је 569 самоубиства код женских и 2516 самоубиства код мушких. Али, ако узмемо на око само самоубиства из љубави, ми видимо да жена даје 75 до 71^о/о а човек 20 до 30^о/о, и то неузимајући у обзир трудноћу, која улази у рачун са 12 до 7^о/о и љубомору, која је заступљена са 5 до 7^о/о код жена и 8 до 4^о/о код људи. У Француској, где је забележено 25.941 самоубиства, од којих је на људе пало 19.982, а на жене 5.869 пада од тога броја на жене 172 самоубиства из љубави, дакле 28^о/о, а на људе само 134, дакле 7^о/о.

За оне, који сумњају — а они не чине то баш без разлога — у искреност званичних бројева, боље је осврнути се на извршена проматрања, за сваки случај посебице, над 4.595 лица, чије је судске претресе Бријер де Боамон (Самоубиство, 2. издање, 1865. год.) могао анализати. Из њих се види, да су главнији узроци самоубиства:

Домаће невоље у	361 случаја = 15,76 ^о /о
Жалост због претрпљене штете	311 „ = 13,58 ^о /о
Љубав	306 „ = 13,35 ^о /о
Крајња беда	282 „ = 12,35 ^о /о
Губитак имања	277 „ = 12,09 ^о /о
Одвратност према животу, чамат, хипохондрија)	237 „ = 10,35 ^о /о
Грижа савести	134 „ = 5,85 ^о /о
Разуздај живот	121 „ = 5,28 ^о /о
Челост	56 „ = 2,45 ^о /о
Достољубље	54 „ = 2,36 ^о /о
Коска	44 „ = 1,92 ^о /о
Немање рада	43 „ = 1,87 ^о /о
Верени или политички епати- тизам	38 „ = 1,66 ^о /о
Поноситост	26 „ = 1,13 ^о /о

Као што се види, љубав заузима треће место међу узроцима самоубиства. Она би без сумње требала да заузима друго место, јер самоубиства, уврштена у категорију домаћих невоља, имају често љубав за узрок. У 306 случајева Бријер је могао разликовати:

117 због љубавне туге без других околности; 88 због поквареног венчања; 16 због смрти вереника; 11 због насилног раздвајања; 11 због препрека и љубавних задовољавања; и 5 због неверности љубљених лица.

Ми смо већ казали, да се у овој ствари јачи пол показиваше слабијим. И донста у броју мушких самоубиства, која превазилазе у главном четвороструко, и чак петороструко самоубиства женских, има само једна половина, кад и кад само једна четвртина самоубиства из љубави. Код самих дивљака (Twain The suicide among the savage peoples) самоубиство се јавља, како изгледа, искључиво код женских и увек, било услед очајања због љубави, било услед страха од старости и ружноће, које она за собом повлачи (Dacotahs). То је, најзад, и природно, пошто је љубав, која је по г-ђи Стаел појачешће само једна анегдота или једна епизода у човечјем животу, за сироту жену, на против најважнији догађај и сва историја њеног живота. Код човека везе пријатељства много су јаче но код жене, за коју је ово осећање само ствар параде. Историја нам је сачувала спомен извесних људи, који су се убили, да не би преживели свога пријатеља, као Волумније и Петроније; или, који су се убили, да га

не би издали, а кад и кад просто да му учине банално задовољство, као Антоније. И у посмртним писмима мушких самоубица налази се често, где се помињу пријатељи: то се никад не дешава код женских самоубица (Brierre de Boismont op. cit.).

Занимљиво је такође напоменути, да се 50 мужева убијају, да не би преживели смрт своје жене, или да не би доживели, да их она напусти, док међутим жене, које у смрти траже заборав смрти свога мужа, јесу на број само 14; а 14 су на број и оне, које се на тај начин теше због тога, што их је њихов муж напустио. То потврђује доста чудновато Дантеову напомену о женској љубави.

... poco dura

Se il tatto o l'occhio spesso nol riaccendo.

(Пламен, који се брзо угаси, ако га нежни пољупци или ватрени погледи не оживе).

Извесно је у сваком случају, да је љубав код жена више нагла и силна, него ли трајна. Налази се доста често жена, које су се убиле због тога, што их је увредио човек, кога оне љубљаху, док се, међутим, у истом случају, друге мање јуначне, удаваху од једа. Осем тога, вредно је поменути оне жене, које су волеле умрети, него ли поднети срам, да љубљеном лицу поднесу тело, које је други већ оскврњио. Једна радица, коју је испросио врло богат млад човек и кога је она страсно заволела, ђутала је до дана вечњања; а тога дана она се уби, пошто је пре тога известила свога заручника, како ју је њен мајстор још у 14 њеној години преварио, и како она није хтела да вара онога, кога је волела. Људи не знају за ове узвишене нежности љубави.

Историја (овде је статистика жена) помиње имена више жена, које су се убиле, да би сачувале или осветиле своју угрожену или повређену невиност (Дукреција, Сирија, Софронија, немачке девице Марија, Византијке, о којима говори Цицерон (De prov. cons. 3) св. Пелагија итд.).

Најмногбројнија су она самоубиства из љубави, којима је узрок напуштање или смрт љубљеног лица. Тако, чувена Софија, љубазница Мирабовљева, чим беше њен љубазник умро, написа поузданом руком своју последњу вољу; за тим потпали један мангал угља, и угуши се, држећи у својој руци, до последњег даха слику човека, кога бешае волела.

Оваква се самоубиства врше по кад и кад на неколико месеца по губитку љубавне особе, кад после најжешћих излива ужаснога бола наступе мање бесни, али ипак јаки наступи хроничнога бола.

В... је 4 године без прекида посећивао гроб своје жене, коју беше изгубио; за тим на крају тога времена он није могао више да издржи, већ је дао да се изреже на том гробу: „Он је отишао, да се састане са својом премилом“; и убио се.

Р... беше једина утеха после смрти његове жене, да обиђе место, где она беше изданула. Паморан газдом, да напусти ту кућу, он себи одузе такође живот.

Многи се убијају, јер не могу поднети, да се љубљена особа удали или оде у на ручја другоме. Кад и кад довољна је сумња, па да изазове самоубиство; и у том случају самоубиство је често двогубо, или долази за извршеним убиством. Поменимо

поводом овога, да, док обичне самоубице траже увек усамљеност, да би извршиле своју жалосну намеру, догле се они, који долазе у засебну врсту самоубиства из љубави, напротив радије убијају јавно, или пред љубљеном особом, или у њезином стану. Један слуга убија се од једа, што му је један од његових другова претпостављен; исто тако један муж, који, пошто је бајонетом пробл своју жену, не могаше да убије и љубавника, скаче кроз прозор.

А сад пређимо на двогубо самоубиства.

Једна млада девојка¹⁾, нарави у осталом врло мирне, види, да њени родитељи неће пристати на везу, коју она живо жели: „Ја сам решена, писаше она своје драгоме, пре да се убијем, него да се тебе одречем. Дај и ти мени исти доказ љубави!“ Младић приста с одушевљењем, и обоје, паложивши мангал с угљем, умиру загрљени.

Н. С., из Турина, види свога заручника позватог под заставу; приморана својим родитељима, да за другога пође, много богатијег у осталом, не може да се помири са том мишљу. Она очајава, и једног дана, кад је њен драги дошао на одсуство, она са њим бежи у Св. Бернар. Ту, после борављена од неколико часова, обоје вежу себи руке и ноге, и скоче у ледено језеро. У писму, које су писали својим родитељима, несрећница је изјавила, да, приморана на везу, која јој беше грозна, и којом је доведена догле, да мора постати било браќоломница, било неверна ономе, кога љубљаше више но свој живот, воли да одузме себи живот.

Недавно још, две многбројне и у неку руку патријархалне породице живљаху врата до врата у веселој вароши Ивра. Једног дана, један младић из једне од тих двеју породица мораде отнудовати, да доврши своје науке у Турину. Кад се трнутак поласка приближио, он замоли своју мајку, да му зготови за вечеру неко јело, које он вољаше. Он проведе вече, шалећи се са својим оцем; али, чим је ноћ наступила, он ишчезну. Од своје стране, једна млада девојка из суседне породице, са којом он одавна беше у тесном пријатељству, такође је искала од своје мајке, да јој зготови исто јело. Она је тада први пут обукла хаљину, коју беше сама везом украсила, и коју је наменила за ову прилику пре више месеци, и она рече својој мајци: „Налазиш ли, да личим на невесту?“ Исте ноћи и ње несташе. Оба оца, узнемирени, нађрше у рану зору писмо, у коме ученик јављаше, да воли смрт него ли се растати са драганом. Оба оца потрчаше тада ка реци, постараше се да се корито испразни, и нађрше на дну лешеве двоје младих у загрљају и са мирним осмејком на лицу, као да смрт беше дошла, да их изненади у пуној срећи. Мајка младе девојке нађе у њеној соби једну врсту дневника, у коме сирото дете наговештаваше, да се већ пре годину дана решила на тај корак. И она писаше радосно, мислећи на „тај дан.“

Лако можемо разумети физиологију овог тако општег узрока самоубиства, ако се сетимо, да је љубав дејство неке врсте изборнога сродства, необично појачаног

сродством органа за расплођавање, као и навиком, услед које молекули тела једне особе чине тако рећи део тела друге и не могу више да их трпе одвојене.

Ту, дакле, треба тражити први узрок чудноватог обрета, који бацаше хиндустанске и малабарске удовице на ломаче својих мужева, много пре него ли у верским прописима (Веде забрањиваху чак самоубиство), који су само свој благослов дали већ постојећим обичајима, и много пре него ли у апсолутизму човечјем.

Довста ми знамо, да баш ту скоро, кад Енглези наумише стати на пут овом верском обичају, они не могаше успети, и пошто су уклонили сваки поповски утицај, да тај обичај искорене. Поручник Еарл и доктор Крес трудећи се да убеди једну од оних удовица, која смешећи се корачаше ка ломачи, тражаху од ње, да најпре на свом прсту осети страховито дејство ватре. Тада млада жена, са осмехом пуним презрења, завуче свој прст у уље свете лампе, и гледајући је како гори, равнодушно одговори: „Ви можете рећи што вам је воља, али ја морам бити само његова и ничија више. Он је једини, кога сам ја волела. После њега, ја не могу више никог другог волети!“ За тим она обиђе седам пута око ломаче, попе се на њу, наслони се грудима на мртву главу свога супруга и потпали ватру фитиљем. После неколико часова оста само гомила пепела, пред којом Брамини мрмољаху своје молитве.

Ми наилазимо на други доказ, да заиста постоји овај утицај у томе, што видимо да слични обичаји цветају у земљама, где их вера не прописује. У Китају, на пример, где удовице и сирочићи мисле, да ће се одмах састати са својим драгим покојником, ако се обесе на јавном месту. Тако је исто и у неким дивљачким земљама. На Новом Селанду ћерка победноца Хонгга види свога брата где се враћа, али не и свога мужа, који је погинуо у битци. Она зграби мач, скочи у чамац, и својом руком уби 16 заробљеника; после тога опали на себе из пушке, али се само рани. Тада се сама својим рукама удави, да би се што пре састала у рају са својим мужем (Taylor).

Може нам се истина приметити, да се све то дешава у варварским земљама, и да се у нашој образованој Европи удовице излажу пламенима сасвим различитим од оних супружника ломаче. Али, ја овде подсећам, да нам статистика показује, па и за ове последње године, у Италији велику несразмеру у самоубиствима из љубави код жена, несразмеру, која може достићи разлику од 20 до 75%.

Осем тога, стара историја је овековечила Non dolet жене Поеутуса и смрт жена Полиорета, Емилија Скауруса, Лабедона и жене Брута, која је, да би се што пре састала са својим мужем, прогутала живо угљевље (Cromaijono, Storia del Suicidio, 1870 год.)

Ако је код жена број убиства због удовства нижи од онога код људи, број самоубиства због преварење љубави јесте већи, што би потврдило ово напред изнето мишљење, — да је код жене љубав можда мање трајна, али силнија.

Ови утицаји опажају се врло добро у изразу, којим самоубице обелодањују по-

¹⁾ О двогубом самоубиству видети L'homme criminel, 1-er volume.

следњу мисао, која је њима владала у кобноме тренутку. Бријер помиње до 12 лица, која, пре но што су се убила у друштву љубљене особе, оставише написмено жељу, да заједно са њоме буду сарањени.

„О ви, ма који да сте, неодајајте оне, које је смрт сјединила. То је наша последња воља. Поштујте је, и сараните нас у истом гробу.“

Друга опет самоубица писаше овако: „Ја сам покрила твоју слику мојим последњим сузама. Ја сам покушавала да живим без љубави, у којој црпим сву моју снагу. Али, у томе нисам успела. Без онога, кога сам изгубила, живот ми је несносан.“

Моралисте и теолози могу о томе мислити шта хоће. Али, у нашем веку, у веку ноџа и ажиотаже, ове жалосне драме, далеко од тога да изазову гнушање, пуне нам, на против, очи сузама а срце дубоким узбуђењем. Оне нам доказују, да још и сада ми умемо и можемо осетити јаке идеалне несებიчне страсти и умрети за њих.

С француског Д-р Милутин Д. Нешић.

НЕПОУЗДАНИ И ЛАЖНИ СВЕДОЦИ

Један лист из криминалне психологије

У најновије време у литератури, како општој, тако и у Специјално-правној, потекло је питање, које се по својој великој значају може назвати да је веома животна, а то је питање о несигурности исказа сведока на суду. У Франкфуртским новинама пише по тој ствари „Често су у последње време потицала питања о несигурности исказа сведока и неке велике породице, које су скоро настале, као у Коницу и Гумбинену дају велики материјал о чудноватој заборавности и сили обрабења код сведока. Лако је сумњајући вртити главу кад се то чује, али само онемо који сам није тако што год доживео. Ја хоћу да причам о таквом случају на основу личног искуства; може бити да ће он принудити оне којих се тиче да промисле о томе. Ја припадам образованој класи људи, глава ми је чиста памет добра и добро се сећам свега што сам доживео. Али како се слаже с тим ово што ћу навести. Ја сам био један пут доведен у неизбежност да окривим једног човека за крађу; моја савест била је спокојна, јер је случај био очевидан и безусловно је требало га је казнити. Лопов је био ухапшен, ислеђење је почело и ја сам био означен као једини сведок. Пре него што ће почети та ствар, у којој сам се ја јавио у улози сведока, испитивало се је друго дело, које сам ја пажљиво слушао, не толико ради његове садржине, пошто је било незнатно, него ради форме суђења, које ми је се учинила крајње недовољна. Нарочито сам нашао да су искази сведока површни и нејасни, нарочито узимајући на ум да су они давани под заклетвом. А и то ме је немило изненадило што су сви позитивни одговори, нарочито кад су они ишли у прилог осуде, били пажљиво слушани, док је све оно што је било сумњиво, услед нејасности или из непажње, није се радо примало. При том људи који су играли за суседним столом карата или који су разговарали међу собом, који су требали да

прате ток свађе, обратили су пажњу на њу тек онда кад је она достигла своју кулминациону тачку.

Кад је дошло питање на мене, благодарећи начину којим је председник управљао питања на мене, његовим упадима и прекидима, исказ је се јавио у савршено лажној светлости; мени одлучно нису давали да изложим суду ствар онако, како је се она мени престањала. Ако је требало размислити ствар, то су моји искази могли бити у најмању руку нетачни. Али фактички, у даном случају важна је била не објективна процедура, него је важан био утисак неискреног, непријатног односа према суду, који ми је рушио груди и грло и отежавао мозак. И то у толикој мери да ја, који ништа нисам пропустио из претходног процеса, који би од речи до речи могао поновити говор државног тужиоца, овде, у својој сопственој ствари, и сад, као и онда, не бих могао казати, да ли сам што год говорио или не! Кад бих се сад морао јављати као сведок по тој ствари, коју сам пажљиво слушао од почетка до краја, ја бих, као и многи сведоци, морао одговорити „ништа о томе не знам.“ И ма како да би суду изгледао чудноват тај факт да ја ништа не знам, ја бих под заклетвом могао поновити само једно: — ја ништа не знам.

Цео тај призор за мене је увијен у маглу, у којој ја не могу ништа да видим и ништа да одредим. Нека то послужи као материјал за психологију сведока.

Том психологијом, као што је горе речено, занимају се и у правном свету, и по том питању налазимо веома интересантан и поучан чланак у „Журналу „Право“, под насловом „Невољно извртање истине у исказима сведока по најновијим посматрањима“.

За последње време — говори аутор чланка Шчегловитов — у области експерименталне психологије обрађена је нарочита пажња на испитивање те стране памети, која се зове *способност сећања*.

Изучавање психичких појава тога рада има огромног практичног значаја за кривично правосуђе. Довољно је нагласити то да је памћење сведока главни извор из којег криминални иследник црпи податке о прошлим догађајима, који подлеже његовом испитивању. Сведоци то су очи и уши кривичног суда, по изразу Бенџама.

„Пошто се искази сведока сматрају као главна врста кривичних доказа, и при савременом процесу који допушта систем слободног оцењивања њих, закон установљава цео ред спољних средстава у интересу обезбеђења тачности исказа које дају сведоци, као што су: заклетва, предупредивање претњом казне за лажан исказ, предузимање мера за одклањање разговора и свађе међу сведоцима, свечано саслушавање и најпосле унакрсно саслушавање. Али сва та и слична средства не обезбеђују потпуно кривични суд од опасности која се јавља за суд кад сведоци изврћу истину. У пракци суд се, на жалост, често сретат са лажним исказима сведока који се показују као резултати или свесне лажи или несамовољне психолошке радње. У сву последњу долазе извртања истине од сведока, која се не објашњују неразвијеном снагом посматрања, заборав-

пошћу, силним уображењем, упливом са стране, мешањем непосредно добивенога са усвојеним по чувењу, душевним узбуђењем, упливом питања на суду, итд. Наравно да при таквим условима суд треба да буде веома пажљив у оцени исказа сведока подвргавајући их што дубљем и свестранијем испитивању. При том извртање истине у исказу сведока може изазвати и онај који саслушава, срством задаваних питања. А пошто су та питања састављена у таквој форми да у напред располаже питањом за извештај одговор, делују колико било на онога који одговара, при чему, као што уверавају посматрања, тај уплив показује се тим снажнији што онај који саслушава има више ауторитета. Питања у којима се види одговор, на жалост се врло често срећају у животу и често служе за извор лажи. Па и на суду чине злоупотребу таквим питањима, као што сведочи судска практика наравно да не подлеже сумњи да такав начин саслушања сведока не треба сасвим допустити ради обезбеде правосуђа од невољног лажног сведочења.

Врло су занимљива и научна експериментална посматрања која су учињена у последње време у Немачкој како се нека ствар изврће што више иде од једних лица другима. Ту скоро бреславски приватни доцент философије Штери учинио је овај оглед. Он је прочитао кратак садржај једног кривичног дела лицу В. које је за неколико сати изложило на писмено оно што му је било прочитано, за тим Штери прочита излагање В. лицу С. које је од своје стране саставило писмено излагање онога што је чуло, после чега професор продужи тај исти оглед наизменице с лицима Д. и Г. У резултату добило се потпуно извртање онога, што је Штери говорио лицу В.

Невероватно извртање извештаја, који се дају из туђих речи доказује и професор берлинског универзитета, Лист, на основу огледа, изведеног у берлинском криминалистичком семинару. Исказ окривљеног по једном кривичном делу био је прочитан пред једном групом студената, и за тим један од њих прочитао је то другој групи, после чега члан друге групе саопшти то трећој групи, која опет тај исказ саопшти четвртој групи. У последњој редакцији првобитно саопштење показало се као потпуно изврнуто, како у битним цртама, тако и у појединостима. Наведени огледи потпуно потврђују потребу која је призната у савременим законодавствима да се не допуштају на суду искази сведока по чувењу.

Основни резултат до којег је дошао Штерн, на основу огледа које је он извео над лицима из образоване класе — мушким и женским, којима је он давао да посматрају слике и тражио од њих да му их опишу, јесте тај да одговорни ступањ погрешности јавља се као нормални знак средњег сећања, беспристрасног, мирног, које не подлежи никаквим упливима. При том Штери обраћа пажњу на то да су испитивању била подвргнута образована лица, у доба најзгодније за пријемљивост, да је тим лицима била остављена могућност да покажу максималну пажњу, да је било откљено свако узбуђење код сведока, и најзад да испитивана лица нису подвргавана никаквом упливу.

Општи резултат Штернових огледа своди се на то да су од 282 исказа које је он саслушао, само 17 су били без погрешке, при чему 15 од њих долазе у исказа који су саслушани одмах после посматрања слика. Од свих 188 исказа по памћењу било је само 2 без погрешке (1%).

Посматрања Штернова потврђују даље да је у току од пет дана погрешност сећања порасла до 1,5%, у току од 14 дана до 4,3%, у току 21 дана до 6%. Из тих факата излази да погрешност исказа расте што се више увеличава размак времена међу њима. Врло је интересантно да су посматрања Штернова потпуно потврдили факт да упоредивши са мушкима женске мање заборавају али више изврћу. Тако по тим цифрама види се да губљење памћења чини код мушких — 20% у женских — 13%, док први чине 7,8% погрешака, а друге — 10,5%. Упоредјујући те резултате види се да заборавност женских стоји према заборавности мушких као 2 : 3, а нетачност њихових исказа као 4 : 3.

Што се тиче исказа потврђених заклетвом, то је девети део њих 11% показао се као неистинит. При том је утврђено да условљавање истинитости исказа заклетвом поправља те исказе, док они искази (четврти део) које испитивана лица нису хтели потврдити заклетвом, имају у себи два пут већи проценат кад се упореде с исказима, условљеним заклетвом. Мора се приметити и то да је 71% мушких пристало на заклетву, а женских 85%. Пада у очи и то да од 63 исказа, условљених заклетвом, сви искази, који су се показали правилни (13) долазили су од мушких.

Између осталог Штерн примећује да наклоност ка експанзивности постаје у животу богат извор погрешака у сећању. „Врло велики део наших сећања вели тај научник, постаје помоћу суђења у ступњима упоређења: велико или мало, лепо или ружно, брзо или споро, умно или глупо, много или мало, али на сличност количине ми обраћамо пажњу само по томе кад нам се чини да одступа од средње норме. Ако запамтимо да је извесни коњ био рђав, то онда узимамо — веома рђав и тим самим стварам наклоност да се више снажимо то одступање од норме у сећањима.“ Ми носимо у себи за наша суђења у ступњима упоређења као неки самостални мултипликатор, који има наклоност да добар глас претвара у лудо обожавање, рђав глас у слепу осуду, а тако исто да изводи највеће последице из ништавних узрока. Тако исто и огромно разгранаване чувења може се објаснити склоношћу ка експанзивности сваког оног који о томе говори.

Своја веома поучна посматрања Штерн своди, као што смо горе поменули, на признање огромне погрешности сећања сведока. Отуд потичу два практична питања: 1., дали се може поправити тај недостатак; 2., треба ли да потврда његова упливање на оцену и обрађивање исказа сведока?

Штерн наводи при том ове правне проблеме: прво да се према исказима сведока на суду буде више пажљив него што је то било до сад; друго да се нарочито важни сведоци подвргавају претходној психолошкој експертизи односно њиховог памћења.

Мисао о увођењу у процес психолошке експертизе ради испитивања памћења сведока, изнео је још Ханс Грос у његовој *Kriminal-psychologie*, и доста заслужује велику пажњу. А у том односу најбитније је то што је ту скоро професор Лист изнео као потребу да судски радници владају довољном психолошком спремом.

Коментаришући то тражење професора Листа, Шчелговитов говори „правила психолошка анализа исказа сведока на суду може бити осигурана само потребном спремом самих судија за такву анализу.“

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ЗЛОЧИНА

НОВЕЛА

Максима Горњог

3

Снег је обасипао главу, леђа, лепио очи, хватало се за ноге... свуда унаоколо вејао и колутао се бели снежни прах, те они нису видели ништа. Вањушка је ишао ћутећи, оборене главе као какав стари, болесни коњ, кога воде да убију, али живихни, говорљиви Салакин непрестано се освртао и ћертао.

— Колико смо превалили и колико имамо још да превалимо, то не може знати ни сам ђаво. Грозна међава! Унеколико ова нам је међава на руку; не остављају се трагови... Ако само и даље буде падало... Али она има и једну рђаву страну: на међави није лако потпалити... Дакле на свету нема ништа што би у свему било добро... Ако је једно добро, друго је рђаво...

Снежне пахулице биваху мање, сувље; оне више нису падале право на земљу; лелујале су се по ваздуху, журно, бојажљиво, и бивале су све чешће. Наједанпут искрсну пред њима као нека тешка мрачна гомила, једна стара, нахерена зграда, која је изгледала као да су је снежни сметови стровалили.

— Та... то је... Фокин двор... Чујеш! Да сврнемо унутра, да попијемо по један чокањ...

— Добро би било! рече Вањушка, који је целим телом дрхтао.

Код крчме су стајала два коња, која бећу упрегнута у широке сељачке саоне. Они бећу мали, чунави, гледали су тужним благим очима и отресали с главе снег. Саоне бећу покривене црном прашином.

— Ах, угљар, рече Салакин. Ако само буде терао у нашем правцу!...

И одиста у крчми крај прозора седео је један млад човек и пио пиво. Вањушки паде у очи његов дуг, смешан нос на мршавом лицу, које беше покривено црним пегама. Угљар се беше свом тежином извалио у столицу и ноге раширио. Пијуцкао је по мало на тенане. Наједаред се закашља и поче сав да се тресе. Вањушка приђе тезги, попи једну чашицу горке ракије и показа Салакину угљара.

— Хоћеш ли у варош, пријатељу? упита Салакин угљара и стаде му се приближавати.

Овај га погледа и одговори получујно:
— Не путујемо у варош с празним саоницама.

— Дакле из вароши?

— Што те то интересује?

— Мене! Видиш, ја и мој друг путујемо у Боригово; најмили смо се за мужу... повези нас, ако путујеш у нашем правцу.

Угљар је посматрао Салакина, а по том Вањушку, насуо је из стакла пива, извадио прегима из чаше комадић заупшача и одговорио у кратко:

— Нећу. То ми није потребно.

— Та повези нас! Буди човек... Ми би пристали да ти по пет копејака...

— Не марим за паре, рече угљар, и не гледајући у Салакина.

— Па повези нас дабе... биће ти за душу!... рече Вањушка тихо и бојажљиво. Угљар га погледа, намршти чело и махну главом у знак да не пристаје.

Ах! Какав си ти човек! рече Салакин гласно. Зар ти није жао? Морамо још толико да идемо; уморни смо, а наше одело... Погледај само!

— Што се ниси топлије обукао! подругивао се угљар.

— Па немамо одакле! рече Вањушка. Видиш, да смо сиротни?

— А што сте сиротни? рече равнодушно угљар и узе да пије пиво.

Вањушка погледа у Салакина и обојица су гологлави ћутећи стојали пред угљарем.

Тада се у разговор умеша крчмарица.

— Не буди тако тврдоглав, Никола; повези те људе. Коњ и онако иде те иде... па онда они ће ти, чуо си, платити по пет копејки. Тражи да ти плате унапред, па онда — хај!

Угљар још једном премери сваког од њих. За тим уздахну и рече:

— По десет копејки на једног...

— Добро, рече Салакин одмахнув руком, ево ти... ћари и ти!

— Види новац, рече крчмарица угљару.

Он баца Салакинов сребрни новац на сто, испитиваше његов звук, за тим га је нагрисао зубима, принао другом столу, бацао новац још једном, а по том је рекао крчмарици:

— Ево ти за пиво!

— Ово ти је неко велико цето! промуца Салакин Вањушки.

— Седи ти позади у санке, рече угљар Вањушки, а ти ћеш — са мнош.

— Добро, рече Салакин. А... за што не обојица заједно?

— А што вам је потребно да будете заједно? упита угљар са сумњом.

— Било би нам топлије.

— Тако, насмеши се угљар: пећете; нека буде како сам ја казао... Јер... кад би твој пријатељ покушао да ми украде коња, онда... ја бих те кнутом лушно по глави, везао бих те, па...

Није довршио реченицу по је пренуо у смех... За тим поново поче кашљати и кашљао је дуго, тешко...

VI.

Били су већ пет километара одмакли од крчме, кад угљар нанослетку освоји свој суседа:

— Ко си ти?

— Човек, прогунђа Салакин кроз зубе.

Било је хладно; Салакин је дрхтао целим телом. Међава беше поново престала али је дувао оштар, хладан ветар. Два пут је скакао Салакин са саоница и трчао поред њих друмом, у нади, да ће се загрејати. Али је било тешко газити по меком, дубоком снегу; брзо се умарао, те је опет долазио у саонице и у њиме се још већма мрзнуо. И сваки пут, кад год би он силаго из саоница, угљар је вадил из широког рукава кратак јак штап, па чијем је врху био један гвоздени тег од пола киле — као неки буздован. Салакин је слушао за такво оружје, те је постао још огорченији.

— Сви смо људи, рече угљар; али ја те питам ко си?

— Нико: немам родитеља, немам рођака, рече Салакин, па онда се окрете Вањушка, који је позади седео и упита га:

— Вања! јеси ли још жив?

— Јесам, одговори Вања полугласно.

— Јеси....

— Гледам вас само какви сте, рече угљар презриво.... Тако сте бедни... подерани.... Зацело сте ви неке ланчуге....

Салакин се беше згрчио; љутао је и трудио се да не цвокоће.

Он погледа иза себе и виде пуну плаву, равницу. Из ње је вејала хладноћа и она му је изазивала чежњу.... а на њој се није могло видети ништа па чему би се задражало око.

— А нас, Салакине, нас има три брата... Ми палимо угаљ и носимо га у варош једном ракицији за нециво ракије.... Да!... Ми живимо врло пријатељски.... Слажемо се... Сити смо и одевени.... Све, како треба... Хвала Богу.... Ко хоће да ради а није лен, не лумпује, тај увек добро живи... Старија браћа су ожењени, а ја ти се женим празником.... Тако ти је то... Ко хоће да ради, тај се и слади....

Коњ је ишао лагано... Санке су се дрмале а Салакин се љуљао као да је на жици.

Досадно тешке речи угљареве надале су му на срце као студено камење. Оне су стезале његово срце, и њега је вређао потмули глас тога човека.

— Вањушка! викну он.

— Шта је?

— Били ти малчице трчао?

— А што? упита Кусин слабиим гласом.

— Да се не смрзнеш!

— Не бој се!

Угљар удахну дубоко, за тим се намени и убриса нос рукавом. По том опет рече:

— Какви сте ви људи?! Какви сте људи! И зашто живите? Мрзнете се, гладни сте... лудорије.... Зар је то живот? Ваља живети као човек!

— Дели са мном своје новце; видећеш, да ћу ја већ добро живети, рече Салакин.

— Шта хоћеш?

— Кажем ти да поделиш са мном своју зараду.

— Поделићу ја већ тебе! Јеси ли видео ово?

И пред Салакиновим лицем ледујала се мрска кнута. Он виде црно угљарево лице, његове беле зубе, његов дрски смех, због кога је лично на љавола.

И Салакина одједаред подуже ватра. Учини му се као да му је срце препукло, и као да из њега лиже пламен; а тај пламен допирно му је до главе те му је цело лице поцрвенело као крв. Он замахне из све снаге руком, удари угљара лактом у лице и обори га на леђа. У исти мах удари га кнута у слабини; заболело га до дна душе и престаде му дисање.

— У помоћ!... Убише ме!... викао је угљар испрекидано.

Али Салакин га беше притиснуо целом тежином свог тела, а прете сјурио у његов врат и стезао га грчевито. Коленима му беше притиснуо трбух и викао је бесно:

— Говори сад! Говори!... Говори!...

Угљар је крчао, зубима је изгризао одећу на Салакинову рамену, миготало се под њим као жива риба под ножем и покушавао да претима дочена Салакина за врат. Кнута му иснаде из шаке и о једном кајишу висила му је о руци. Она је при сваком покрету додиривала Салакиново тело, а сваки додир је код њега изазивао зебњу ма да га није болело.

— Вањушка! Помози ми! викао је Салакин дивљим гласом.

Вањушка, у пола укочен од хладноће лежао је под празним врећама од угља, па кад је чуо угљареву вику, обузео га је страх. Он је одмах видео шта је, те је још дубље зарии своју главу у вреће.... Казаћу.... спавао сам.... нисам ништа чуо.... мислио је он брзо. Али кад је његов пријатељ звао у помоћ, тргао се и скочио из саоница као што су скакале грудве снега испод коњских копита. У његовој глави свињу мисао, да ће угљар, ако убије Салакина, убити и њега.... Па кад је дошао до она два човечја тела, која се беху претворила у чвор, кад је видео крвљу обливано па ипак црно лице угљарево и црне прсте, који су грчевито тражили кнуту, дочена он ту црну руку и поче је гњечити, притискивати, ломити.

Мали чупави коњ тужних очију корачао је полако и машући главом вукао је у хладну, мртву даљину та три човека, који су се шкргућући зубима, и крклајући несвесно борили у саоницама....

(Наставиће се)

ИЗ МЕМОАРА Г. ГОРОНА

КРОЗА ЗЛОЧИН

Лов на човека

10

Стигав у вече у Бреславу, одох да се споразумем с властима за сутрашњи дан.

Кад се смркло, обиншао сам град на брзу руку, па како сам пролазио поред једног дућана у коме су гасили светлост од гасног осветљења, опазих у излогу један ковчежић који, ма да није био сасвим сличан Геслерову ковчежићу из хотела Кајџ, ипак је имао с њиме неке неодређене сличности. Трговац није знао ни речи француски, а ја опет ни речи немачки; било би врло тешко да се споразумемо. Али целе ноћи, био сам будан због тога проналаска за који сам имао да захвалим случају.

Тада сам први пут, од свога доласка у Пемачку, нашао један ковчежић који се толико приближавао ономе који сам једнако вукао уза се.

Сутра у јутру, конзул ме упознаде са г. Сохкохом, шефом полиције, који ме повери шефу свога кабинета, г. Хенриху Хофману, врло вешту полицајцу, и човеку необично љубазну. Испричах му шта сам пронашао у очи тога дана, и он одмах посла једнога од својих агената у дућан од кога сам се био постарао да узмем адресу.

Г. Хофман ме позва на доручак са једним полицијским комесаром у граду, г. Федером.

Кад смо устајали од стола, агент се врати, казујући да се сви ковчежићи палик на онај код Геслера израђују у Бреслави, код некаква фабриканта ковчега, г. М...

Тада му поверих свој ковчег, и он се у скоро врати са фабрикантом, који је носио једну даску на коју је био прилепљен комад хартије изобразан црвеним и плавим линијама, иста поставка која је била и у ковчежићу Геслерову!

Г. М... признаде потпуно да је и тај изашао из његових радионица. Али није могао знати ко га је купио; продавао је сваке године хиљадама од тих простих ковчежића чија је цена, сећам се, била три марке.

Био је то мршав успех, али је један корак већ био учињен. Г. Хофман, који ми се беше ставио на расположење преданошћу на којој ни сада не могу довољно да му захвалим, беше разаслао своје агенте да изврше истрагу код свих Геслера у Бреслави, а Бог зна да ли их је и било. Они се вратише празних шака. Чини ми се чак да ни један од Геслера из Бреславе није одсуствовао из града за време месеца марта!

Међу тим, не знам за што, на један пут ме беше обузела нека нада.

Крајем истог дана после подне, дође у полицијску управу један агенат доводећи једног фабриканта кошуља из тога града, г. Моница, који је познао да је он продао кошуље некој госпођи Гутентаг, којој није знао адресе.

То је опет била једна обмана; тражио сам Геслера а нашао Гутентага.

Дочепих бреславски *Весник*; има тридесет и шест Гутентага у граду; мораћу да их видим све, једнога за другим! Уздох првога на списку и одох са г. Хофманом ка г. Исаку Гутентагу, овлашћену посреднику.

Отвори нам једна служавка; она нам изјави да јој је господар изашао а да је немогућно видети и госпођу, јер је била на путу.

— Али где је г. Гутентаг син? запита г. Хофман.

— Не знамо о томе ништа, одговори слушкиња.

Агенат који нас је водио показа тада чувени сандучић. Стара Немица даде знак да га не познаје. Ја извукох из њега малени медаљон са женском сликом и изнех га пред очи слушкињи.

— Гле! рече она, слика госпођина!

Признајем да ми срце силно закуца и да осетих бескрајно задовољство код слуш-

киња познаде и кошуље, мараме, гаће и оковратнике јер их је прала више пута.

Може се замислити како сам нестрпљиво очекивао повратак г. Исака Гутентага.

Тај старац, сушти тип класична Немца, одузе ми храброст првим својим речима.

„Проклео сам свога сина, рече; он је мртав за мене; ништа о њему не знам; отишао је одавде у почетку марта не рекав ми ни с Богом; нисам му дао новаца и не знам како је могао отићи у Париз, као што ми је рекао један од мојих суседа. Нисам добио никаква писма од свога сина Ђорђа, а нећу ни да га примим!“

Није потребно рећи, је ли те? да смо се добро чували да испричамо томе честитом човеку да смо тражили Гастона Гутентага, као осумњичена да је учествовао у злочину у улици Монтен.

Старац познаде свежањ кључева међу којима се налазио и кључ од његове куће, за тим слику своје жене.

Најзад, страховита ствар, кад му показа мањкете нађене код Марије Гењолове, додаде уз алегму из које никако није излазио:

— То је мој син морао написати Гастон Геслер: познајем му рукопис.

Што ми старац није могао рећи, рођак који је стајао у преписци са Ђорђем Гутентагом морао је знати. Није се смело ни минута губити. Стара слушкиња каза нам адресу тога рођака, г. Ђорђа Гутентага, који је носио исто име које и онај кога беше нестало.

Одох к њему са г. Хофманом, који се није хтео одвајати од мене и служио ми и даље као тумач.

Још хладнији од свога стрица, г. Ђорђе Гутентаг уносио је у свој говор спорост која ме је доводила до очајања у толико више што је ваљало чекати да ми г. Хофман преведе његове речи. Ђубазни саветник, смећећи се, давао ми је знак да стиснем своју нестрпљивост:

— Ви Французи, рече ми, прави сте го-ропадници!

— Са свим је тачно, рече банкар Ђорђе Гутентаг, да је мој рођак оставио Бреславу после младињских грешака, које су у осталом без озбиљности. У овај мах он је још у Паризу, мислим, осим ако већ није отпутовао за Бремен или Хамбург... Пре неколико дана, добио сам од њега једно писмо, у коме ми саопштава страشان положај у коме се налази; ево тога писма.

И пружи хартију г. Хофману, који ми одмах преведе шта је било у њој.

„Ђорђа Гутентага ухапсили су чувари мира ноћу између 16. и 17. марта — оне ноћи кад се догодио злочин — после једног покушаја самоубијства и под простом оптужбом за скитачину, јер је изјавио да нема стана. Суд за поправљање, који је имао да му суди, одгодио је његово суђење на осам дана, јер је Гутентаг изјавио да ће добити новаца од своје породице да се врати у Немачку...“

Овде, г. Хофман застاده као нешто збуњен.

— Не смем вам прочитати крај, речи ми; тако је то необично! Боже прочитајте ви сами.

Зграбих жудно хартију и прочитах испод потписа Гутентагова, ове речи исписане на француском:

„Мазас, I-ви одељак, ћелија бр. 85.“

Тренутак никако није био згодан за филозофска размишљања... Закупих питањима банкара Гутентага који настави:

„Послао сам му прекјуче 250 динара да би му дао маха да стигне у Хамбург или Бремен да би се укрцао у брод за Америку... Могућно је да ми је рођак већ примио тај новац и отпутовао...“

Није се смело ни минута губити. Г. Хофман и ја, одјурисмо у телеграфско надлештво и ја пустих ову депешу:

„20. априла, 1887, 7, час. 50 м. у вече.“

Париз, из Бреславе.

„Полициј. префекту, Безбедност, Париз.“

„Човек Кајџ, не Геслер, зове се Ђорђе Гутентаг, ухапшен у Паризу, Мазас, I-ви одељак, бр. 85.“

„Он очекује новац преко консула или посланика и биће пуштен, треба да пође из Париза за Бремен и Америку по пријему новца.“

„Извести одмах.“

Гарон,

„Полицијска Управа“

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Један општински писар пита:

„Пресудом једног пореског одељења, кажњен је председник једне општине са 20 днн. за лабаво купљење пореза.“

Ову пресуду одобрио је господин Министар Финансија решењем својим од 30. новембра 1902 год.

Помепуто решење господина Министра, предато је председнику тек 13. марта ове године.

Питање је сада, да ли је казна ова застарела према председнику, јер ако се рок за застарелост узме од дана када је госп. Министар донео своје решење, па за три месеца, онда је застарела, иначе не“.

На ово питање одговарамо:

О застарелости ових пресуда, постоји расписе господина Министра Финансија, од 16. новембра 1897 год. Пр.Бр. 28004, који гласи:

„На питање једнога одељења: за које време застаревају пресуде, по којима су осуђени општински часници на новчану казну по закону о порезу, дајем ово објашњење:

Кривице ове врсте не долазе у ред чисто фискалних кривица, где би основ казни био материјална накнада за повреду државних интереса, него по природи својој долазе у ред административно-дисциплинских кривица и јављају се као мера, коју држава употребљава према опшним службеницима, који су лабави на послу, одређеном им законима земаљским.

Законом о порезу није ништа предвиђено о застарелости ових кривица, и по томе, кад се питање о овоме појави, има се оно расправити по општим принципима казненог права, који су постављени у казненом закону.“

У § 1. овога законика обележена су као иступна дела, сва она, која се казне затвором до месец дана или повчано до 30 талаира.

Па како ни казне из чл. 95 старе редакције, ни оне из другог става чл. 111 садашњег закона о порезу, не прелазе горњу суму, то значи да су и ове кривице иступне.

Све, пак, иступне кривице застаревају за три месеца по § 396 кр. законика, кад стоје услови тамо побројани, а по томе, за исто време застаревају и пресуде, по којима су осуђени председници општинских судова, по закону о порезу“.

Ето овако одређује господин Министар рок застарелости ових пресуда. И, узимајући и сами ово гледиште као исправно, изјављујемо: да је пресуда, о којој је реч застарела, кад је одобрена решењем господина Министра од 30. новембра 1902 год. па од тога времена па све до 13. марта, дакле за три месеца и 13 дана није решење предато жалцоцу, пити пресуда извршена.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Настас Ђорђевић, циганин, из Пљакана, окривљен је, што је ноћу између 20. и 21. децембра пр. год., учествовао у крађи плугова Вула Богосављевића, из Рајкинца, исти је оту-марао сад и незна му се место становања. Он има 26 год., душевно и телесно је здрав. Моле се све полициске власти, да Настаса живо потраже, и нађеног спроведу начелству округа моравског, с позивом на Бр. 5716, УБ. 14542.

Лазар Туцовић, из Гостиња, срез златиборског, има да издржи три месеца затвора по пресуди судској. По пошти се Лазар крије и врда да казну не издржи, то се моле све полициске власти, да Лазара живо потраже и нађеног спроведу начелству среском у Чајетину, с позивом на Бр. 5924, УБр. 14314.

Симеун Живановић, из Златарића, 23. пр. м. на Сабору у Доњој Буковици, срез подрински, убо је ножем у спео око Андрију Крунића, и исти је од тог убода одмах умро, а Симеун је одмах побегао. Симеун има 27—28 година, раста високог, у опште смеђ, црних бркова, од одела носи коноран, чакшире од шајка, на ногама опанке. Моле се све полициске власти, да Симеуна живо потраже и нађеног спроведу начел. срез вишевоког, с позивом на Бр. 4459, УБр. 14198.

Ђорђе Радокановић, из Лалинда, који је стављен под кривичну истрагу и притвор за крађу стоке побегао је 23. пр. м. испред спроводника. Он је раста средњег, има 36—40 год., црномањаст, бркова малих црних, косе црно проседе, одело има на себи сељачко половно, на глави црну половну шубару, на ногама сељачке чарапе, пресне опанке са црним узам. Моле се све полициске власти, да Ђорђа живо потраже и нађеног спроведу начел. ср. у Дервен, с позивом на Бр. 3517, УБр. 14200.

Танасије — Наџи — Наџо Јанковић, Македонец, који је окривљен за разбојништво извршено 18. априла ове год., у Витановцу над Тодором Радосављевићем коритарским циганином, ухапшен је у Београду са његова два друга, и кад су 28. априла у вече били спроводени за Крушевац, Наџе је скочио са воза између Марковца — Лапова и побегао је. Он је раста високог, сувоњав, плавих риђих бркова, браду брија, у опште плав, има преко 30 година у,

говору заноси македонски, од одела има на себи: сукнену жуту антерију, са гаџанима, на одозго јелек сукнени, чакшире тесне арнаутске, опасан црвеним појасом. Моле се све полициске власти, да Танасија живо потраже и нађеног спроведу начелству округа крушевачког с позивом на Бр. 8732, УБр. 14695.

Марко Јовановић, циганин из Заблаћа, и **Илија Радовановић**, циганин из Звечке, среза поцерак окр. подринског осуђеници. При спроводу за београдски казнен завод оба ова опасна зликовца побегли су испред спроводника 4. пр. м. ове године. Но благодарем увиђавности начелнику среза поцерак окр. подринског, г. Андри М. Стојићевићу код кога су били притворени, он их је као по све опасне сликао и по сазнању

Марко

Илија

из броја 14. „Полиц. Гласника“ да се траже, он је уредништву послао фотографије њихове, које ће несумњиво послужити полициским органима да их лакше и брже пронађу.

Марку је 35—40 год., високог је раста, бркова плавих, био је без браде али је сада у цели прикривања можда пустио да расте. Илији је 35—40 год., омањег је раста, у лицу при бркова црних, браде обрјивне. Обојица су имали на себи гуњеве а на глави шубаре.

За извршених осам разбојништава у Метковићу ср. поцерак на друму Шабач—Крупањ осуђени су и то Марко на 12 а Илија на 15 година робије.

Наређује се најживља потера за овим по све опасним зликовцима. Пронађене ваља стражарно спровести Управи града Београда с позивом на Бр. 12029.

КО ЈЕ ОВО?

Лице, чију слику износимо, ухапшено је у Анверу под именом **Александар Катт**, због више крађа. Вели, да је родом из св. Луја у републици Аргентини, и да од пре 14—15 година

живи стално у Јевропи, без икаквог сталног занимања. Говори веома добро италијански и француски са стралим нагласком. Да би се утврдила идентичност овог по све сумњивог лица, које се још издавало и за **Луја Кеслера**, рентијера из Трста. — истражни судија из Анвера моли за најтачније податке о њему и

његовој прошлости. **Кати** — **Кеслер** има 40 год., средњег је стаса, црне косе и обрва, очију угаситих, лица овалног, развијености средње. Ко ма што буде знао о овом лицу моли се да то одмах достави нашем уредништву.

КРИМИНАЛНЕ БЕЛЕШКЕ И ДОГАЂАЈИ У ЗЕМЉИ

1. **Априла** Светислав Вујовић, из Граба, среза драгачевског, окр. чачанског, стар 15. год. завадио се са Љубомиром Вујовићем, онд. око међе њиховог имања и у тој свађи Светислав ушником мотике удари Љубомира по глави, те га тешко повреди, од које је повреди Љубомир после 24. часа умро. Кривац дело потпуно признаје и налази се под ислеђењем и у притвору код начелника среза драгачевског. По овом делу окривљена је као саучесник Марица Вујовић, мајка окр. Станислава, јер га је она на то навела.

6. **Априла** Владислав син Илије Стојановића, из Кусадка, среза јасеничког, окр. смедеревског, дечко од 13 година у свађи око бича, ударио је пожема Зарију сина Матеје Милорадовића, из Кусадка, момчића од 18. година, од чега је овај на месту остао мртав.

6. **Априла** Милорад Станковић, из Великог Поља среза тамнавског, округа ваљевског, једним ступцем тешко је повредио Милана Стамића, онд., од које је повреде сутра дан умро. Кривац је у рукама власти и дело признаје.

7. **Априла** нађен је у нуднику Јевтимије удове Петра Симића из Ниша, један човечији леш. Истрагом утврђено је: да је ово леш убијеног Драгутина Н. сина Стевана Н. званог „кривога брашњара“ из Лесковца, младић од својих 18 година. Убица је Милан Тасић, ужар из Лесковца, који је из Смедерева са убијеним дошао у Ниш, 24. пр. месеца, где су ортачки отпочели радити виљарску радњу. Убиство је извршено 2. овог месеца са ценаницом. Кривац је у рукама власти.

8. **Априла** Сима Матерингић, условно отпуштени робијаш из Сиге у срезу хомољском, у друштву са својим сељаком Илијом Ричуловићем, на путу између села Сиге и Рибара пресрели

су извесне студеничане — катранције и отели им до 120 лин. у новцу па наоружани одметли се од власти. За њима је смеета дигнута јака потера и наређено је све што треба, да се похватају. Начелнику среском стављена је лична одговорност и наређено му да ове разбојнике похвата и ако се не би предали да поступи по закону.

9. **Априла** на трлу Васе Стојановића, из Грабовице, среза деспотовачког, окр. моравског, слуга његов Богомир Стојановић обранио је из револвера свога друга — слугу — Живка Николића, дете од 12 год., коме је одмах указана лекарска помоћ, а Богомир, који дело признаје стављен је у притвор.

Ноћу 9. **Априла** непознати зликовци провалили су собу од куће Николе Новаковића из Милаовца, среза хомољског, окр. пожаревачког која се налази на путу за Београд, како у соби није нико ноћно то су долови ушавши у њу разбили један сандук и само ако је у њему новац био, он је однет иначе друго није ништа однето. Среска је власт на лицу места и чини живу истрагу противу зликоваца и до 12. ов. мца. најдаље сазнаће се шта је управо Николи однето.

Ноћу између 9. и 10. **Априла** непознати зликовци убили су Обрада Миљковића, из Делине, у воденици Гаје Петровића, у Ломници, среза расинског округа крушевачког. Узрок убиству за сада је непознат. Чиновник је одмах отишао на лице места, ради проналаска убице.

11. **Априла** око 10 сати пре подне Светислав син Милорада Стојановића, из Пожине, у срезу моравском, убио је из пушке свог комшију Василија Маринковића онд. Узрок је убиству свађа око неостарења трампе земаља. Убица је у рукама власти и са њима ће се поступити по закону.

14. **Априла** у 6 сати у вече убијен је из пушке, од непознатог лица, Михајло Богичевић, из Дворана, среза расинског округа крушевачког, у забрану званом „Шиб“ где је товарио дрва на колима. Предузета је истрага за проналасак убице.

9. **Априла**, Христина жена Милутина Бранковића, из Божевца, окр. пожаревачког, са својом децом: Станојем од 12 година, Станом од 11 година старости, заостављали су осамдесето-годишњег старца Мату Борђевића, из Божевца, на његовој њиви, где су се због заузећа споречкали, а после заоставе, Христина само нападне на Мату, и ударарајући га батином, нанела му је смртоносну повреду, од које је издануо. Кривци су похватани и стављени у притвор.

ИСПРАВКА

У ранијем — 15. и 16. — броју нашега листа, при преламану листа случајном омањком слово-слагача, испод Расписа Господина Министра унутрашњих дела, изостављен је потпис Господина Министра и № 7853 пом. Расписа.

Да би се наши читаоци у случају потребе могли позвати на ту нумеру, то је горе у овој исправци доносимо.

Уредништво.

Садржај: I. *Службени део*. — II. *Стручни и научни део*: 1) Познавање и употреба оружја за иследнике; 2) Самоубиство из љубави; 3) Непознати и лажни сведоци. — III. *Поучно забавни део*: 1) Историја једног злочина; 2) Кроза злочин; — IV. *Поуке и обавештења*. — V. *Службене објаве*: 1) Потере; 2) Које ово? 3) Криминалне белешке и догађаји у земљи.